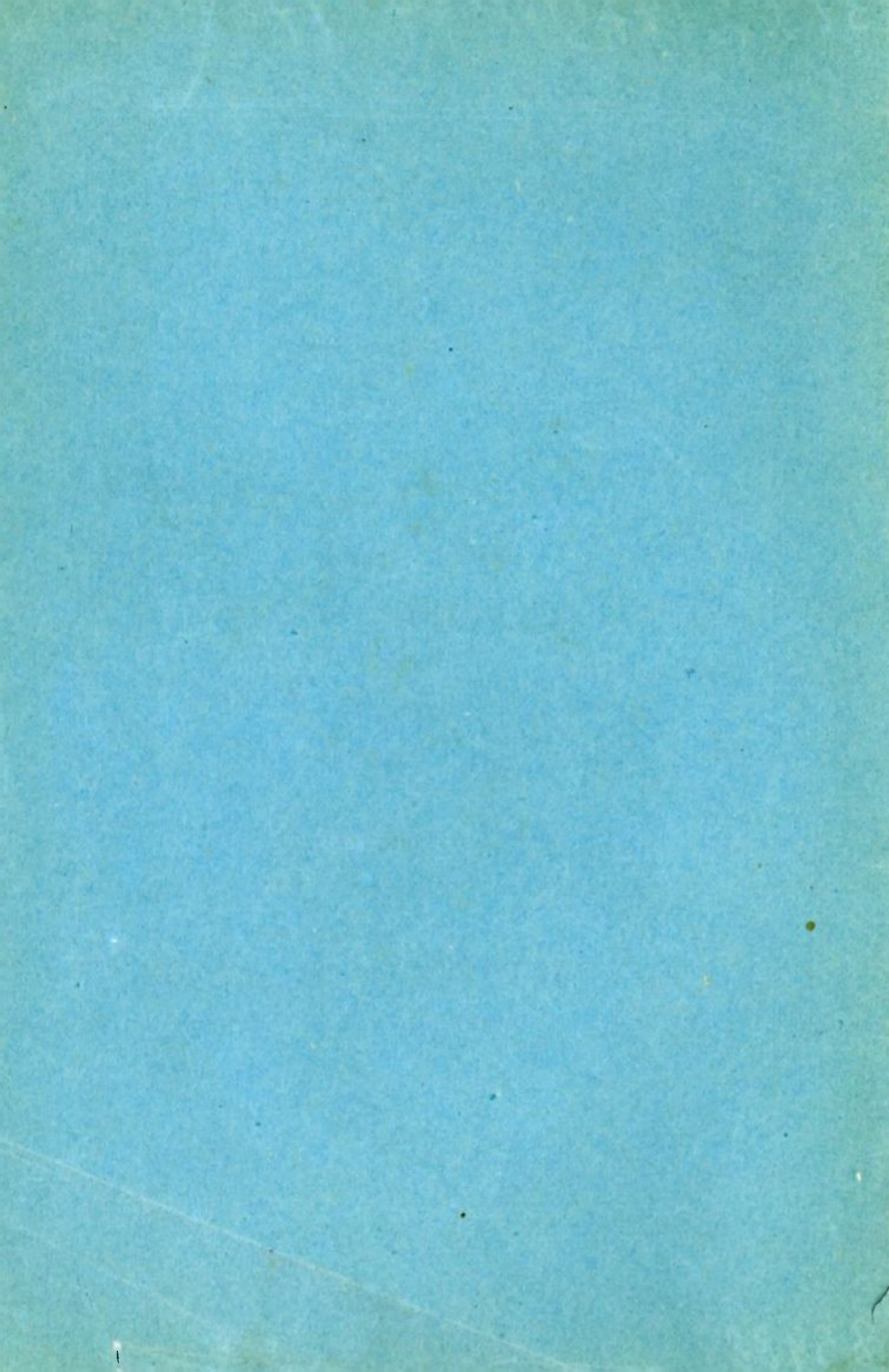

363.2 (77)41007 77

KATSAUS
PORIN TYÖVÄENYHDISTYKSEN
10-VUOTISEEN VAIKUTUKSEEN

18 $\frac{26}{3}$ 87—18 $\frac{25}{3}$ 97.

Järjestöhistoriikki
/työväenyhdistykset
/Porin työväenyhdistys

325.197.10 (1980)
K

Katsaus

Porin Työväenyhdistyksen

10-vuotiseen vaikutukseen

18 ^{$\frac{26}{3}$} 87—18 ^{$\frac{25}{3}$} 97.

— Johtokunnan antama. — 911128

TYÖVÄENLIIKKEEN
KIRJASTO

PORI,
Satakunnan kirjapainossa, 1897.

Perustaminen ja alkutoimet.

Työväen-asian herättyä maassamme oli luonnollista, että Porinkin kaupunkiin, jossa niin lukuisa työväestö asuu, oli Työväenyhdistys syntyvä. Jotkut asiaan innostuneet, ensin sanomalehtikirjoituksissa huomautellen sellaisen yhdistyksen merkityksestä ja tarpeellisuudesta, olivat maaliskuun 26 päiväksi v. 1887 kutsuneet noin 50 henkilöä, joiden luultiin asiaa harrastavan, perustavaan kokoukseen Porin Raittiusliiton huoneustoon Antinkadun varrella n:o 11. Kutsuista oli noin 40 saapunut paikalle ja vilkkaan keskustelun perästä päätettiin silloin Työväenyhdistys Poriin perustettavaksi.

Tänä vuotena voi siis yhdistys viettää kymmenvuotisen olemassa-olonsa muistoa, ja sen johdosta on tämä vihkonen valmistunut ja pyytää se olla pienenä takaisinkatsahduksena yhdistyksen kymmenvuotisiin vaiheisiin.

Vaikka yhdistyksen kielenä, paikkakunnan kielellisiin oloihin nähden, oli oleva suomenkieli, pidettiin kuitenkin kohtuullisena, että suomenkieltä taitamaton henkilö saisi yhdistyksen kokouksessa ilmoittaa ajatuksensa omalla kielellään.

Nais-asian historiaan merkittäväksi mainittakoon, että jotkut läsnäolijat kivenkovaan tahtoivat estää naisilta pääsöä yhdistyksen jäseniksi. Tämän johdosta syntyi mitä vilkkain ajatusten vaihto, josta lopulliseksi päätökseksi tuli, että kumpaakin sukupuolta olevat henkilöt ovat yhtä oikeutettuja yhdistyksen jäseniä.

Sama kokous valitsi viisimiehistön valiokunnan laatimaan yhdistykselle sääntöehdotusta. Jäseniksi valiokuntaan tuli-

vat opettajat *G. V. Lehtonen* ja *M. Kauppinen*, kauppias *J. O. Nordvall*, konttoristi *E. Halminen* ja faktori *E. Wennonen*. Läsnaöljoista kirjoittautui kohta noin 30 henkilöä uuden yhdistyksen jäseniksi.

Valiokunnan valmistama sääntöehdotus esitettiin sitä varten kokoonkutsutulle kokoukselle Raittiusliiton huoneustossa toukokuun 2 päivänä. Tämä kokous tarkisti ja hyväksyi sääntöehdotuksen, jolle samassa kokouksessa valittu väliaikainen toimikunta haki vahvistusta Keisarillisessa Senaatissa, mutta Senaatti lähetti sen muutettujen asetusten johdosta läänin kuvernöörin vahvistettavaksi. Erityisistä syistä palasivat säännöt vahvistettuina vasta marraskuun 7 päivänä. Näihin sääntöihin on sitten kahdesti haettu muutoksia ja lisäyksiä, ja ovat nykyiset voimassa olevat, elokuun 4 päivänä 1896 vahvistetut säännöt näin kuuluvat:

Porin Työväenyhdistyksen säännöt.

1 §.

Porin Työväenyhdistyksen tarkoitus on olla yhdyssiteenä paikkakunnan työväen kesken ja edistää heidän parastansa sekä henkisessä että aineellisessa suhteessa.

2 §.

Yhdistyksen tarkoituksen edistämiseksi ja toiminnan täydentämiseksi voidaan Porin paikkakunnalla perustaa haaraosastoja, jotka yhdistyksen hyväksymien sääntöjen mukaan toimivat sen tarkoituksiperän toteuttamiseksi, mikä yhdistyksellä näiden sääntöjen 1 §:n mukaan on.

3 §.

Yhdistyksen kieli on Suomen kieli, kumminkin on sitä osaamattomalla oikeus muullakin kielellä ajatuksensa lausua.

4 §.

Yhdistyksen pääasiallisimpia toimia ovat:

1) Perustaa kokoushuoneen yhteyteen semmoinen lukusali, jossa yhdistyksen jäsenillä on tilaisuus hankkia itselleen sekä kirjallista että ammatillista tietoa;

2) Panna toimeen luennoita työvälle hyödyllisistä aineista;

3) Toimittaa jalostuttavia iltahuveja ja siten valmistaa työvälle sivistyttävää seura-elämää;

4) Tehokkaasti edistää työvälle ominaisen eläke-, sairas- ja hautaus-apukassan perustamista sekä muitakin hankkeita ja yrityksiä, jotka työväen toimeentuloa vaurastuttavat ja turvaavat. Myös raittiutta ottaa yhdistys jäsenissä edistääksensä.

5 §.

Yhdistys kokoontuu kerran kuukaudessa varsinaiseen kokoukseen, jossa keskustellaan yhdistystä koskevista asioista, pidetään esitelmä, pannaan toimeen laulua, lausuntoa y. m.

6 §.

Yhdistyksen jäseneksi pääsee jokainen kuusitoista vuotta täyttänyt hyvämaineinen kansalainen, jonka johtokunta, jolle pyrkijän on itsensä ilmoittaminen, on yhdistyksen jäseneksi hyväksynyt.

7 §.

Sisäänkirjoitus- ja vuotuisen jäsenmaksun suuruudesta ja kantotavasta päätetään yhdistyksen vuosikokouksessa. Jäsen, joka kerrassaan on maksanut kaksikymmentä viisi (25) markkaa, on ainaiseksi vapaa jäsenmaksuista.

8 §.

1) Jäsen, joka ei toimivuoden loputtua ole suorittanut jäsenmaksuaan, katsotaan yhdistyksestä eronneeksi, mutta on kuitenkin velvoitettu suorittamaan laiminlyödyt jäsenmaksunsa;

2) Jäsenen, joka käytöksellään rikkoo yhdistyksen järjestystä, saa johtokunta yhdistyksestä eroittaa;

3) Yhdistyksestä eroamis-ilmoitus on tehtävä ennen vuosipäivää.

9 §.

1) Yhdistyksen hallituksena on kymmenmiehinen johtokunta, josta kunakin vuonna vuorolleen eriiä puolet. Johtokunta valitsee keskuudestaan yhdistykselle ja itselleen yhteisen puheenjohtajan, varapuheenjohtajan, rahastonhoitajan ja sihteerin;

2) Johtokunta on päätösvaltainen puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan ja neljän jäsenen saapuvilla ollessa. Jos äänet äänestettäessä sattuvat tasan, on puheenjohtajan ääni ratkaiseva.

10 §.

Johtokunnan tulee hoitaa yhdistyksen asioita ja taloutta sekä vuosittain antaa kertomus ja tili yhdistyksen toiminnasta.

11 §.

Sihteerin tehtävä on toimittaa yhdistyksen ja johtokunnan kirjanpito.

12 §.

Rahastonhoitaja on velvollinen:

1) Pitämään huolen yhdistyksen tulokeräyksistä ja toimittamaan yhdistyksen hyväksymät maksut;

2) Pitämään yhdistyksen tililaskuista säännöllistä kirjaa sekä antamaan selvän tilin kassan tilasta vuosittain tahi milloin johtokunta sen hyväksi näkee.

13 §.

Tilit, jotka päätetään vuosipäivänä, ynnä tilintarkastajain lausunto esitetään ensi kuukausikokouksessa vuosikokouksen jälkeen.

14 §.

Vuosikokouksessa, joka pidetään Yrjönpäivänä eli Huhtikuun 23 päivänä, toimitetaan etupäässä seuraavaa:

1) Luetaan johtokunnan antama vuosikertomus yhdistyksen vaikutuksesta edelliseltä toimivuodelta.

2) Valitaan erovuoroisten sijaan viisi jäsentä johtokuntaan seuraavaksi toimivuodeksi sekä kaksi tilintarkastajaa ja yksi tilintarkastajan sijainen tarkastamaan päättäneen toimivuoden tilejä.

15 §.

1) Vaalit toimitetaan aina suletuilla lipuilla, paitsi yksimielisyyden ilmaantuessa, jolloin yleis-äänestys vaalin ratkaisee.

2) Kaikissa vaaleissa ja äänestyksissä tulee jokaisen itse antaa vaalilippunsa ja saakoon johtokunta ottaa osaa muissa paitsi tilintarkastajain ja heidän sijaisensa vaaleissa.

16 §.

Jos yhdistys jostakin syystä hajoaisi, on sillä silloin oleva omaisuus jätettävä Porin valtuuston hoidettavaksi sekä korot käytetään jonkin, työkansan parasta tarkoittavan, toimen hyväksi, vaan pääoma säilytetään kunnes kaupunkiin mahdollisesti taaskin perustetaan joku työväen sekä henkistä että aineellista parasta tarkoittava yhdistys, jolla sitten on oikeus käyttää tämä pääoma hyväkseen, kumminkin niin, ettei sitä koskaan kadoteta, vaan että tällaisella yhdistyksellä aina on sitä täysin vastaava omaisuus.

17 §.

Ehdotuksia muutoksiksi tai lisäyksiksi näihin sääntöihin otetaan keskusteltavaksi ainoastaan vuosikokouksessa; ja ovat nämä tällaiset asiat annettavat yhdistyksen johtokunnalle kuukautta ennen vuosipäivää, jolloin ne sitten johtokunnan lausunnolla yhdistykselle esitetään, ja vaaditaan mainittujen asioitten päättämiseen vähintään kahden kolmanneksen läsnäolevain yhdistyksen jäsenten suostumus.

Kun säännöt olivat vahvistettuina palanneet takaisin, kutsui väliaikainen toimikunta joulukuun 5 päivänä yhdistyksen jäsenet kokoukseen. Tässä kokouksessa, josta yhdistyksen toiminnan sopii varsinaisesti katsoa alkaneeksi, valittiin entinen väliaikainen toimikunta vakinaiseksi vuosipäivään saakka, joka oli vastedes määrättävä. Ensimmäinen vuosikokous pidettiin huhtikuun 8 päivänä 1888, mutta sitten on vuosipäiväksi määrätty huhtikuun 23 päivä, Yrjönpäivä.

Mainittu johtokunta valitsi sitten keskuudestaan yhdistyksen ensimmäiset toimimiehet, ja tuli puheenjohtajaksi opettaja *J. F. Selin*, varapuheenjohtajaksi faktori *E. Wenno-*
nen, rahastonhoitajaksi kultaseppä *J. I. Åkerstén* ja sihteeriksi opettaja *G. V. Lehtonen*. Kun herra Selin erityisistä syistä erosi puheenjohtajan toimesta ennen toimivuoden loppua, valittiin hänen sijaansa puheenjohtajaksi hra *G. V. Lehtonen* ja hänen sijaansa kirjuriksi hra *E. Halminen*.

Näin alkuun päässeenä ryhtyi yhdistys vähitellen pyrkimään edellä viitotettua päämääräänsä kohden. Vaikka yhdistyksen tarkoituksesta suurimmalla osalla paikkakunnan yleisöä oli hyvin epäselviä, vieläpä kierojakin käsityksiä, karttui kuitenkin yhdistyksen jäsenluku nopeasti. Toisena toimivuotena nousi se yli neljän sadan; näiden joukossa oli paljon muitakin kuin varsinaiseen työväenluokkaan kuuluvia henkilöitä.

Yleinen mielipide ei ensi-alussa ollut yhdistykselle yleensä suosiollinen eikä se aina sanomalehdistönkään puolelta saanut toivottua kannatusta. Päin vastoin ilmestyi toisinaan vähemmän ystävällisiä kirjoituksia yhdistystä kohtaan. Muutamain teollisuuslaitosten työväestön liittymistä yhdistykseen ei niiden isännistön puolelta kernaasti suotu. Syynä varmaankin lienee ollut se, ettei yhdistyksen tarkoitusta ja toimintatapaa tarpeeksi tunnettu.

Soittokunta.

Oma soittokunta yhdistykselle perustettiin syksyllä v. 1887. Torvet tilattiin Gläsel & Hervigin tehtaasta Sachsista ja nousi niiden hinta yhteensä 500 Suomen markkaa. Samaan aikaan ostettiin soittokuntaa varten 64 m:kan 50 p:n maksava nuottikokoelma.

Soittokunnan tarkoituksena on yhdistyksen kokouksissa, huvi- ja juhlatiloissa tarjota soitannollista mielenlyennystä työväestölle sekä samalla antaa soiton-opetusta sellaisille paikkakunnan nuorukaisille, joilla on musikaalista taipumusta, ja siten kohottaa ja auttaa heitä soitannolliselle uralle antautumaan.

Soittokunnan johtajana on alusta alkain ollut soitto-taiteilija *J. L. Wikholm*, paitsi pientä väliaikaa, jolloin soit-taja *Richter* oli johtajana.

Talvella v. 1892 perusti hra Wikholm toimeliaisuudellansa jouhiorkesterin. Alkuansa ahtaanlaista välipuhetta yhdistyksen ja soittokunnan välillä on myöhemmin laajen-

nettu siten, että soittokunta, tyydyttäen yhdistyksen omat soittotarpeet, on myöskin oikeutettu muualla vapaasti esiintymään.

Soittokunnan etevyys on julkisesti tunnustettu ja sitä todistaa kieltämättä sekin, että sitä on usein tilattu soittamaan mitä erilaisimpiin huvi- ja juhlatilaisuuksiin sekä kaupungissa että maaseuduilla.

Entisten torvien lisäksi, joista jotkut pitkällisestä käytämisestä ovat joutuneet epäkuntoon, on hankittu uusia. Samoin on nuottivarastoa lisätty.

Soittokunnan ylläpito on tullut maksamaan vuosittain noin 800 markkaa. Kaupungin valtuusto on anniskeluyhtiön voittorahoista myöntänyt yhdistykselle melkoista vuotuista kannatus-apua tähän tarkoitukseen.

Orkesteriin kuuluu nykyään 9 jäsentä, joista 1 soittaa ensi viulua, 1 toista viulua, 1 alttoa, 1 selloa, 1 kontrabassoa, 1 klarinettia, 2 trompeettia ja 1 pasunaa.

Lauluseurat.

Samoihin aikoihin kuin soittokunta perustettiin yhdistykselle myöskin lauluseura, jota johti opettaja *M. Kauppinen*. Sen harjoituksia varten ostettiin 270 markan maksa harmonio. Lauluseura oli ensin miesääninen, mutta muodostui myöhemmin sekakuoroksi. Pari vuotta innokkaasti toimittuansa hajosi se.

Soitonjohtaja *Wikholm* perusti sitten v. 1893 sekakuoron, joka jonkun aikaa toimittuansa raukesi ja sijaan muodostui kaksinkertainen mieskvartetti, joka pitemmän aikaa reippaasti lauleltuansa hajosi sekin v. 1894.

Alussa vuotta 1895 perustettiin jälleen yhdistykselle kaksinkertainen mieskvartetti, jonka johtajana oli vaakames-tari *A. Kahra*. Hyvällä menestyksellä toimittuansa hajosi tämäkin lauluseura viime kalenterivuoden lopussa.

Oppi-, harjoitus- ja jatkokurssit.

Jo yhdistyksen alkuaikoina heräsi johtokunnassa kysymys *oppikurssien* toimeenpanemisesta kaupungin työväestölle, josta suuri osa ei lapsuutensa aikana ole saanut nykyajan kansalaiselle edes välttämättömiä tiedonalleita. Hankittua sitä varten varoja kansanhuveilla y. m. oli vihdoinkin päästy niin pitkälle, että syksyllä v. 1891 saatettiin alottaa oppikurssit, joihin osanottajia ilmoittautui noin 60 paikkeille. Siitä alkain on kursseja pantu säännöllisesti joka vuosi toimeen ja kaupungin valtuusto on anniskeluyhtiön voittorahoista tätäkin tarkoitusta varten myöntänyt vuosittain runsaanlaista apua.

Opetusta on annettu suureopissa, äidinkielessä, kirjoituksessa, kauppa- ja ammattikirjanpidossa, maantiedossa, äänentapaamisoppiin perustuvassa laulannossa ja naisvoimistelussa. Osanottajat ovat suorittaneet sisäänkirjoitusmaksua 1—1 mk 50 p:niin vuosittain, vähän eri tavalla eri vuosina. Kurssien opettajille on maksettu 1—2 mk. 25 p:iin tunnilta.

Osanotto kursseihin ei ole ollut niin runsas, kuin oleviin oloihin nähden olisi ollut suotavaa ja otaksuttavaa. Viime kevännä toimeenpanemassaan yleisessä työväenkokouksessa esitti yhdistys keskusteltavaksi m. m. kysymyksen, miksi osanotto näihin kursseihin ei ole ollut runsaampi. Kuten luonnollistakin, kävi tästä keskustelusta ilmi, että tällaisia kursseja ei voida sovittaa työväelle oikein soveliaaseen aikaan. Tunnit klo 8—10 i. p. ovat liian myöhäiset työstä väsyneille henkilöille, että he voisivat pitemmän aikaa parikin kertaa viikossa käydä säännöllisesti kursseissa ja tarkkuudella seurata opetusta. Opetustuntien asettamista sunnuntaiksi ei myöskään kannatettu, kun ne aikaisemmin päivällä sattuisivat jumalanpalveluksien ajoiksi ja myöhemmin taas huvit j. m. s. tilaisuudet olisivat niille häiriöksi. Yleensä oltiin kuitenkin sitä mieltä, ettei tämä olisi oleva nuorisolle esteenä kursseihin ahkerammin osaa-ottamiseen, joka yleisenä toivomuksena lausuttiin.

On myöskin ollut kysymystä, eikö osanottajain sisäänkirjoitusmaksoa voitaisi jättää kokonaan pois, koska sekin mahdollisesti voisi olla esteenä niissä käymiselle. Tämä ei muilla aloilla saadusta kokemuksesta päättäen olisi kursseille edullinen. Tosin ei verrattain vähäisistä sisäänkirjoitusmaksosta yhdistykselle varoja paljoa kartu. Mutta tuo sisäänkirjoitusmaksו saattaa kuitenkin kurssiin aikojia punnitsemaan niissä annetun opin arvoa ja siis todellisessa aikomuksessa, asiaa ensin harkittuansa, ilmoittautumaan niihin. Jota vastaan, jos pääsö olisi ihan vapaa, saattaisi alussa, ilman asiaa ajattelematta, ilmoittautua paljokin osanottajia, jotka kerran pari oltuaan läsnä jäisivät pois, joten kurssien tar koitus jäisi saavuttamatta ja niiden järjestämisessä vaan syntyisi hankaluutta.

Näissä kursseissa ovat opettaneet: opettaja *J. Jäkälä* kirjoitusta ja laskentoa; konttoristi *A. Karén* kirjanpitoa; opettaja *Juho Laine* äidinkieltä ja kirjanpitoa, asiakirjain tekoa ja maantiedettä; opettaja *M. Latva* kirjoitusta; opettaja *G. V. Lehtonen* laskentoa ja mittausoppia; opettajatar *E. Linnell* äidinkieltä ja kirjoitusta; opettajatar *M. Lundell* laskentoa ja maantiedettä; opettaja *K. Oksanen* laskentoa ja historiaa; opettajatar *D. Rönnblom* äidinkieltä ja kirjoitusta; opettaja *A. E. Taipale* laskentoa; opettajatar *E. Zachrisson* äidinkieltä ja kirjoitusta; konttoristi *Br. Öberg* kirjanpitoa ja kirjakauppia *A. Öhrnberg* kirjanpitoa.

Syystalvesta v. 1895 toimeenpani yhdistys *jatkokursseja*, joissa luentosarjoja pitivät opettaja *J. Eloranta* terveysopista; maisteri *K. Jaakkola* suomalaisesta kirjallisuudesta ja sen kehityksestä; lehtori *F. O. Rapola* Suomen historiasta ja sanomalehden toimittaja *H. Sariola* kunnallishallinnosta. Yhteensä pidettiin 25 luentoa ja nousivat yhdistyksen menot niistä — huoneen vuokraa ja valoa lukuunottamatta — kaikkiaan 160 markkaan.

Asian harrastuksesta tarjoutui opettaja *A. E. Taipale* viime syksynä antamaan kurssin äänentapaamisoppiin perustuvassa laulannossa. Osanottajia kursseihin ilmoittautui yli 100 hengen.

Syysoppikautta käytettiin teoreettisiin harjoituksiin ja yksiaäniseen lauluun. Kevätoppijaksolla on harjoitettu neliäänistä laulua, joten kurseista on yhdistyksen keskuuteen muodostunut, kuten aikomuskin oli, aimo kansallinen sekaaninen laulukuoro, *Do-re-mi* kuoro, jonka raikkaat laulut joskus ovat jo julkisissakin tiloissa kajahdelleet.

Harjoituksia pidetään vakinaisesti kerta viikossa.

Viime syksystä alkain on yhdistyksellä olemassa *voimistelukurssi* työväen naisille, jossa opetusta antaa opettajatar *M. Lundell*. Harjoituksia on ollut kerran viikossa.

Yhdistyksessä kyti jo kauvan aikaa toivo saada aikaan varsinaisia kansanopistokursseja paikkakunnalle. Kun kuitenkin puuttui varoja ja voimia, ei asiaa voitu saada sen pitemmälle, kuin että yhdistys päätti kehoittaa toisia kansan parhaaksi työskenteleviä yhdistyksiä paikkakunnalla asian toteuttamiseksi toimimaan. Kasvatusopillinen yhdistys otti asian omakseen ja sen alkuunpanosta perustettiin viime syksynä *Kansanopistoseura*, jonka toimesta kansanopistokurssit työskentelevät parhaillaan yhdistyksen huoneustossa kahdesti viikossa. Osanottajia kurseissa on noin 250 paikoilla. Luentoja pidetään kristillisen kirkon historiasta, Suomen historiasta, Kalevalasta ja maantieteestä.

Lukutupa ja kirjasto.

Samoin kuin luentojaksojen ja oppikurssien, oli yhdistyksellä alunpitäin myöskin lukutuvan ja kirjaston perustaminen jäseniensä käytettäväksi hartaimpana silmämääränä. Sitä kuitenkin, siihen tarvittavien varojen ja varsinkin sopivan lukuhuoneen puutteessa, ei voitu toteuttaa. Aika-ajoin kyllä tilattiin lainattavaksi muutamia teoksia ammattikirjallisuuden alalta, Suomen Teollisuuslehden kaikki ilmes-tyneet vuosikerrat, Kansanvalistusseuran toimittamia »Maantieteellisiä Kuvaelmia», arvokkaampi luonnontieteellinen teos »Hvarför och Huru?» y. m. V. 1891 saatiin kirjakauppias

G. W. Wiléniltä Turusta lahjaksi yksi hänen siihen aikaan lahjoittelemiansa »kirjastoja», josta yhdistys sidottamisen korvaukseksi lähetti 25 markkaa. Kokoelma sisältää enimmäkseen vanhentunutta kirjallisuutta, ehkä tosin joukossa jonkun sellaisen, jota nykyaikaankin kannattaa lukea.

Toimivuoden 1891—92 alussa lahjoitti silloinen puheenjohtaja herra *A. Öhrnberg* yhdistyksen lukupöydälle Uuden Suomettaren, Satakunnan, Matti Meikäläisen, Hufvudstadsbladetin ja Westra Finlandin. Yhdistyksen silloinen vahtimestari räätäli *Th. Lönn* lahjoitti samana vuonna Päivälehdessä ja Aamulehdessä.

Yhdistyksen päästyä omaan kotiin päätettiin v. 1895 alusta perustaa lukutupa ja tilattiin sitä varten 9 sanomalehteä. Paikkakunnan lehdet Satakunta ja Porilainen saatiin niiden toimituksilta lahjaksi. Puheenjohtaja hra *I. Saha* lahjoitti Aamunairueen.

Siitä alkain on lukutupaa säännöllisesti pidetty yllä ja ahkerasti käytetty. Täksi vuodeksi on tilattu seuraavat sanomalehdet: Aamulehti, Kansalainen, Kylväjä, Länsi-Suomen Kansanlehti, Pohjalainen, Päivälehti, Satakunta, Suomen Teollisuuslehti, Työmies, Uusi Aura, Uusi Kuva-lehti ja Uusi Suometar.

Kirjastopuuhaa ei ole vielä voitu saada entistä pitemmälle.

Myöskin lukutuvan kannatus-apua on saatu kaupungin valtuustolta anniskeluyhtiön voittorahoista.

Sairas- ja hautausapurahasto.

Heti toimintansa ensi aikoina alkoi yhdistys tätäkin asiaa harrastaa ja ryhtyi toimimaan sen toteuttamiseksi. Jo v. 1889 asetettiin valiokunta laatimaan rahastoa varten sääntöehdotusta ja rahaston alkuunpanoa varten pidettiin huvi-iltamia. Kaupungin valtuustolta pyydettiin apua anniskeluyhtiön voittorahoista, joista valtuusto määräsi 2,000.

markkaa vuosittain 4 vuoden kuluessa annettavaksi aiotun kassan pohjarahastoksi. Korkojen kanssa nousee nyt tämä rahasto yli 10,000 markan.

Seuraavana vuonna valmistuivat säännöt, jotka yhdistys hyväksyi ja jätti kaupunginvaltuusmiesten tarkastettavaksi. Tehden sääntöihin muutamia muutoksia päätti valtuusto itse ottaa mainitun rahaston huostaansa.

Vuodesta 1895 on tämä rahasto ollut yleisön käytettävänä. Rahastossa on kaksi luokkaa. I:sen luokan jäsen suorittaa kuukausittain 1 mk 25 p:niä jäsenmaksoa ja saa sairasapua 1 mk 25 p:niä päivältä 3 kuukauden aikana sekä 50 m:kan hautausavun. II:sen luokan jäsen maksaa 75 p:niä kuukausittain ja saa sairasapua 75 p:niä päivältä ja 25 markan hautausavun. Sairas-apua nauttiva on jäsenmaksoista vapaa.

Näin vähäisestä kuukausmaksosta voi siis kuka tahansa kunniallinen henkilö tässä rahastossa vakuuttaa itselleen satuvan sairauden kohdattua, jolloin hänen työansionsa katkeaa, koko 3 kuukauden ajaksi 1 mk. 25 p:nin päivärahan ja kuoleman sattuessa surun sortamille omaisilleen rahasumman, jolla hänen ruumiinsa voi saada kunniallisen hautauksen. Ja II:ssä luokassa puolta pienemmällä maksolla puolta pienemmät edut.

Mutta ihmettä kyllä, on työväestömme tähän saakka sangen vähässä määrässä hyväksensä käyttänyt tätä turvakeinoa. Rahastossa on kaikkiaan vaan 13 jäsentä. Tämä todistaa, ettei työväestömme ole herännyt vielä pitämään huolta huomisesta hyväkseen käyttämällä sille hankittuja apukeinoja. Tällaista laimiinlyöntiä täytyy pitää surkuteltavana huolimattomuutena, kun ajattelee, kuinka usein työväestön keskuudessa perheen-isän sairastuessa koko perhe joutuu kärsimään puutetta ja kuoleman kohdatessa häntä jää perhe ihan neuvottomaksi, kun puuttuu varoja, millä toimittaa edes ruumista hautaan.

Paitsi näitä raha-apuja hankkii rahasto, jos sen varat myöntävät, myöskin lääkärinapua ja sairaan hoitoa jäsenilensä.

Yhdistys on m. m. esitelmien pitämisellä ja keskusteluilla yleisissä työväenkokouksissa koettanut teroittaa rahaston jäseneksi rupeamisen hyötyä ja tärkeyttä ja kehoittaa siihen yhtymään työväestöä, jonka parasta kaupungin valtuusto — ja asian alkuunpanijana osaltaan yhdistyskin — on tarkoittanut. Samoin on pyydetty tehdaslaitosten isäntiä ynnä muita työnantajia kehoittamaan väkeensä rahaston jäseniksi rupeamaan.

Puhujaklubi.

Jo aikaisemmin muodostettu, mutta sittemmin erityisistä syistä nukahtanut puhujaklubi herätettiin jälleen henkiin helmikuun alussa v. 1895. Sen tarkoituksena on totuttaa jäseniään suullisesti ja kirjallisesti sujuvammin esiintuomaan ajatuksensa sekä kehittää heidän henkisiä kykyjensä. Ensi aikoina osoittivat klubin jäsenet huomattavaa intoa ja asiansharrastusta, mutta viime aikoina on toiminta ollut laimeanlaista. Klubin johtona on viisimiehinen toimikunta. Puheenjohtajana oli ensin sanomalehdentoimittaja *W. Saimen*, sittemmin työmies *D. Kiviniemi*. Keskustelukysymyksiä on ollut yhteiskunnan eri aloilta, niistä jotkut hyvinkin tärkeitä sellaisia, joita sitten yhdistyksen kokouksissa näin valmiiksi pohdittuina on otettu keskustelun alaisiksi.

Ompeluseura.

Syksyllä v. 1887 muodostui yhdistykseen kuuluvain naisten keskuudessa rouva *A. Wennosen* ja neiti *L. Thylinin* johdolla ompeluseura, jonka tarkoituksena on ollut voittojen valmistaminen yhdistyksen varojen kartuttamiseksi pidettäviin arpajaisiin. Siitä alkain on ompeluseura toiminut aina v. 1895 loppuun, josta ajasta se on levähtänyt. Ahkerasti

ovat sen jäsenet melkein joka vuosi toimeenpantuihin arpajaisiin valmistaneet runsaan määrän kauniita ja arvokkaita voittoja, joten se apu, minkä neulomaseura täten pitkän ajan kuluessa on yhdistykselle tehnyt, on ollut sangen suurenarvoinen. Yhdistys on kustantanut neulomaseuralle tarvittavat aineet.

Niistä arvoisista naisista, jotka eri aikoina ovat kuuluneet ompeluseuran johtokuntaan, mainittakoon rouvat *B. Holmström, W. Ilén, H. Jäkälä, V. Laine, E. Leppänen, H. Nordlund, I. W. Pihl* ja *A. Wennonen*, sekä ne det *H. Gröndahl, H. Lindvall, I. Nordlund, A. Selin, L. Thylén, A. Törnblom* ja *I. Urbén*. Erittäin tulee tunnustaa neiti *I. Urbénin* uutteraa työtä 7 vuoden kuluessa neulomaseuran johtavana henkilönä.

Huoneusto.

Toimintaansa varten vuokrasi yhdistys ensin talossa n:o 12 Yrjönkadun varrella pihanperällä olevan rakennuksen, jossa majaili toukokuun loppuun v. 1889, jolloin vuokrattiin Otavan ravintolassa kaksi kamaria ja suuri sali tarpeen mukaan käytettäväksi yhdistyksen kokouksia ja huvitilaisuuksia varten. Täältä siirtyi yhdistys keväällä v. 1891 takaisin taloon n:o 12 Yrjönkadun varrelle, jossa räätäli *Th. Lönn* vuokraamistansa huoneista päärivissä luovutti yhdistykselle ison salin ja kamarin vuotuisesta 650 markan vuokrasta. Täällä majaili yhdistys kevääseen asti v. 1893.

Luonnollista oli, että yhdistykselle, jonka toiminta-alat vuosi vuodelta haaraantuivat ja laajenivat, oman, tarkoitukseenmukaisen huoneuston puute kävi yhä tuntuvammaksi. Kun yhdistyksellä ei ollut tarpeellisen suurta huonetta, oli julkisia huvi-iltamia toimittava Otavan ravintolan suuressa salissa. Ollen julkisen ravintolan välittömässä yhteydessä, ei se tietysti voinut olla yhdistyksen tarkoituksille eikä huveissa kävijöillekään edullista. Näytelmiä ja arpajaisia toi-

mittiin teatterihuoneessa, joten niistä karttavat varat melkoisesti hupenivat kalliisiin vuokramaksuihin ja monien vahtimestarien palkkoihin.

Oman kodin toteuttamiseksi astuttiin aimo askel, kun keväällä v. 1889 ostettiin tontti n:ro 100 Länsi-Puistokadun varrelta kaupungin III:ssa osassa 2,000 m:kan hinnalla. Tämä yhdistykselle varsin edullinen kauppa on etupäässä luettava senaikuisen johtokunnan jäsenen opettaja *M. Kauppinen* ansioksi.

Jo v. 1891 asetti yhdistys viisimielisen rakennusvaliokunnan, jonka tuli ryhtyä valmistaviin toimiin oman kodin toteuttamiseksi. Kun mainittu valiokunta, johon kuuluivat rakennusmestari *F. K. Eriksson*, tynnyrintekijä *M. Gröndahl* ja hänen erottuansa ruoanpitäjä *I. Karlsson*, opettaja *M. Kauppinen*, ja hänen erottuansa opettaja *G. V. Lehtonen*, apteekkari *J. F. Newander* ja savenvalaja *O. Wuorinen*, oli hankkinut piirustuksen ja saanut perustetuksi erityisen rakennusavustajain yhdistyksen talon rakennusta varten, hajosi se, katsoen tehtävänsä suoritetuksi. Rakennusavustajain tarkoituksena oli osuusmaksoillansa, à 25 m:kaa, aikaansaada talon rakennusrahastoa, ja karttuikin näistä maksoista noin 5,400 markkaa. Muu tarvittava summa hankittiin 18,000 m:kan suuruisella kiinnityslainalla.

Rakennuksen piirustukset valmisti rakennusmestari *F. K. Eriksson* ja tammikuulla v. 1893 tarjottiin rakennus urakalla tehtäväksi urakoitsijan omista aineista. Määräajan kuluessa saapui kaksi tarjousta, joista hyväksyttiin kauppias *I. W. Pihlin* tarjous, tekevä 23,500 markkaa.

Rakennus valmistui syksyllä v. 1893 ja vihittiin juhlallisesti tarkoitukseensa lokakuun 8 päivänä. Ja tulee tämän aikeen toteutumisesta yhdistyksen muistelmissa mainita, paitsi silloista johtokuntaa, erikoisemmasti urakoitsijaa, kauppias *I. W. Pihliä*, joka rakennusasian suhteen osoitti erinomaista harrastusta ja urakkatarjouksessaan — jota talon suuruuteen ja komeuteen nähden täytyy pitää sangen huokeana — asetti niin edulliset maksuehdot, että rakennustoimiin ryhtyminen kävi mahdolliseksi; hankkipa hän vielä kiinnityslainankin yhdistyksen taloon. — Tämän yhteydessä

mainittakoon tästä paljon puuhaa ja toimeliaisuutta vaatineesta hommasta erityisesti vielä h:roja *J. H. Hedenström'iä*, *I. Karlsson'ia* ja *J. Lindelliä*, joille rakennustyön valvominen yhdistyksen puolesta oli uskottuna.

Rakennus on arvioitu 35,000 markan arvoiseksi ja on vakuutettu Kaupunkien Yleisessä Palovakuutusyhtiössä 30,000 markasta.

Yhdistyksen suurta salia ja kolmea kookasta kokoushuonetta käytetään nykyään niin ahkerasti, että usein jo aikoja edeltäpäin täytyy tehdä suostumuksia, että kaikille kokouksille ja muille tilaisuuksille sijaa riittäisi.

Rakennukseen kuuluvasta yksityishuoneustosta on yhdistyksellä ollut vuokratuloja 300 markkaa vuodessa.

Paitsi yhdistyksen omiin tarpeisiin on huoneustoa usein luovutettu toisille yhdistyksille sekä yksityisillekin luennoita, kansankonsertteja, voimistelu- y. m. näytäntöjä, arpajaisia, esitelmiä j. s. varten kohtuullista vuokraa vastaan. Tästä talosta on siis sanan täydessä merkityksessä tullut sellainen »*koti*», johon mitä moninaisimmat — eikä yksinomaan yhdistyksen varsinaiset — harrastukset työväen parhaaksi näyttävät keskittyvän.

Kun yhdistyksen vuosililit edellisinä vuosina ovat osoittaneet sangen niukkaa säästöä, useinpa on menopuoli voittanutkin tulopuolen, niin ei yhdistys ole voinut rakennusavustajille antaa osuusmaksoista mitään koron korvausta. Mutta kun toimivuonna 1895—96 yhdistyksellä oli runsaammin tuloja, päätti johtokunta jakaa osuusmaksoista edelliseltä kalenterivuodelta 3% korkoa sekä jättää 500 markkaa osuusmaksojen kuolettamista varten. Kokouksessaan maaliskuun 11 päivänä v. 1896 päättivät rakennusavustajat lahjoittaa tämänkin tarjotun koron yhdistykselle samalla hyväksyen sen, mitä yhdistys oli edellisten vuosien korvaamatta jääneen koron suhteen syyksi ilmoittanut. Mainittua 500 markkaa ei myöskään päätetty arpoa kuolettavaksi, vaan valtuuttivat rakennusavustajat yhdistyksen johtokunnan hoitamaan mainittua rahastoa tileissään »Työväenyhdistyksen rakennusavustajain kuoletusrahaston» nimellä, kunnes rakennusavustajat siitä toisin päättävät.

Konsuli *F. H. Malin* on yhdistyksen rakennusrahas-
toon antamansa avun, 250 markkaa, lahjoittanut yhdistyk-
selle.

Mainittakoon myöskin, että johtokunnan jäsen maalari
E. Elg on maalaillut yhdistykselle maksuttomasti joukon
kulisseeja, kilven ja tervehdyslauseita.

Huvipuoli.

Työväestö yhtä vähän kuin muutkaan kansanluokat,
ja varsinkin sen nuoriso, voi olla huvituksia paitsi. Ellei
sillä ole tarjolla sopivaa ja sivistävää sellaista, etsii se sopi-
matonta. Ennemmin, kun ei kukaan erityisesti huolehtinut
huvien toimeenpanosta varsinaisesti työväestölle, kävi sen
nuoriso nurkkatansseissa j. m. s. liirumeissa, joissa sillä ei
ollut minkäänlaista silmälläpitoa. Erittäinkin surullisessa
muistossa ovat n. s. »rakennusseuran» tanssit. Tätä epäkoh-
taa korjatakseen on Työväenyhdistys katsonut velvollisuu-
doksensa toimittaa jalostuttavia iltahuvia ja siten valmistaa
työväelle tilaisuutta sivistyttävään seuraelämään. Siinä tar-
koituksessa on yhdistys toiminut joko maksuttomasti taikka,
rahavarojensa kartuttamiseksi, aivan huokeysta pääsömak-
sosta perhe-iltamia jäsenten kesken ja yleisiä iltamia sangen
kohtuullisesta pääsömaksosta. Ohjelmia näissä iltamissa on
ollut esitelmiä moninaisilta inhimillisen tiedon aloilta, kerto-
muksia, laulua, soittoa, lausuntoa, kuvaelmia, näytelmiä,
leikkiä ja tanssia. Perhe-iltamiin on usein yhdistetty kes-
kustelua yhdistystä erityisesti tai työväen-asiaa yleensä kos-
kevista asioista. Seuranäytelmiäkin on toimittu. Ensi toi-
mivuosina näytettiin teatterihuoneella verrattain suuriakin
kappaleita, kuten esim. A. Kiven »Nummisuutarit», G. von
Moserin »Sota rauhan aikana» ja »Yhdistysjuhla» y. m.
Oman talon valmistuttua on näytelmällisetkin ilmat toimittu
siellä.

Varsinainen johtokunta huolehti kauvan aikaa myöskin huvipuolesta. Mutta kun tästä sen vakavammille ja varsinaisemmille toimille oli haittaa, päätti yhdistys v. 1889 johtokunnan esityksestä perustaa erityisen *huvitoimikunnan*. Jonkun aikaa toimittuansa hajosi tämä huvitoimikunta erityisistä syistä ja yhdistyksen johtokunta huolehti jälleen huveista. Mutta kun oman talon varustamisesta huonekaluilla ynnä muista syistä nousseet menot kysyivät entistä enemmän varoja, joita huvi-iltamillakin oli kartutettava, ja kun vaatimukset huvien ohjelmain suhteen luonnollisesti olivat yhä kasvamassa, eikä johtokunta enään katsonut voivansa tähän ehtiä, perustettiin yhdistyksen kokouksessa maaliskuun 18 päivänä 1894 kymmenjäseninen *huvitoimikunta*, jonka jäsenluku sittemmin on lisätty noin pariksikymmeneksi. Huvitoimikunta on ahkerasti ja hyvällä menestyksellä toiminut huvi-iltamia, joissa näytelmiäkin on usein esitetty. Syksyllä v. 1894 muodostui näet yhdistykselle erityinen *näytelmäseura*, joka huvien toimeenpanossa on huvitoimikunnalle ollut erinomaiseksi avuksi. Seuran kantajoukkoon ilmoittautui 21 henkilöä, 11 miestä ja 10 naista. Johtajina olivat hrat *F. K. Leppänen* ja *Juho Puls*. Seura on uutterasti ja oleviin oloihin nähden menestyksellä esittänyt näytelmiä sellaisia kuin Schillerin »Rosvot», »Viuluniekka», »Roi-nilan talossa», »Testamentti» y. m. Näytelmäseura on nykyään hajonnut ja sen jäsenet osaksi liittyneet yhdistyksen huvitoimikuntaan.

Huvitoimikunnan johtavimmista henkilöistä mainittakoon hrat *A. Aronen*, *J. Lindberg*, *A. Närhi* ja neiti *E. Wessman*.

Osanotto yhdistyksen iltamiin on ollut runsas ja ovat yhdistyksen rahavarat näin hankituista tuloista saaneet tuntevan lisäyksen.

Talvella on pantu toimeen rekiretkiä maalle sekä kesäaikoina huviretkiä useimmiten laivalla saaristoihin. Kerran on tehty laivalla huviretki Uuteenkaupunkiin ja samoin keran junalla Tampereelle.

Paitsi omaksi hyväkseen, on yhdistys silloin tällöin toiminut muidenkin työväentilan parantamista ja valistuksen.

levittämistä tarkoittavain laitosten hyväksi. V. 1888 toim soittokunta iltaman, jonka tulot 76 mk. 89 p:niä se lahjoitti palvelustyttöjen ja pesijänaisten apurahaston hyväksi. Kesällä v. 1891 pani yhdistys yhdessä Alpha-raittiusseuran ja Kansanapuyhdistyksen kanssa Satakunnan kansanopiston hyväksi kansanjuhlan, josta oli tuloja 472 mk. 70 p:niä. Kahden huvi-iltaman tulot on annettu Sairas- ja hautaus-apurahastoon, ja käytettiin nämä rahat sääntöjen hankkimisesta y. m. mainitun rahaston alkuvalmistuksista johtuneiden menojen suorittamiseksi.

Yleisön käytös yhdistyksen julkisissa huveissa ei ensi alussa ollut suinkaan moitteetonta. Vielä ei näytty käsitettävän julkisissakaan tiloissa häpeälliseksi esiintyä esim. päihytyneenä ja räyhäävänä, ja johtokunnan, kun varsinaista järjestyskuntaa ei ollut, täytyi alusta alkain tarttua pontevasti pitämään järjestystä yllä ja totuttamaan siihen. Joka täällä on ollut tilaisuudessa näkemään työkansan julkista esiintymistä silloin ja nyt, sen täytyy myöntää, että siinä suhteessa on tapahtunut suuri ja ilahduttava askel parempaan päin. Luonnollista on, että nuorison nousevan seassa koulu-opetusta saaneiden luku on yhä ollut enenemässä ja sen sivistyneempi käytös siis suureksi osaksi siitäkin johtunut. Mutta ihan väärin olisi kieltää mieltäylentävään, huolella valvottujen huvitilaisuuksienkaan suurta kasvattavaa merkitystä nuoriin ja yleensä työväestöön niin pitkän ajan kuluessa.

On kuulunut valituksia siitä, että yhdistyksessä paljon huvitellaan, ja totta on, että tämä puoli vastoin johtokunnan toivoakin on pyrkinyt etupäähän. Yhtäältä on epävakaa taloudellinen tila vaikuttanut sen. Toisaalta on syynä ollut sekin, että yhdistyksen jäsenet, joista enemmistö on nuorisoa, sangen hitaasti ovat kehittyneet yhdistyksen vakavampia pyrintöjä seuraamaan ja harrastamaan. Tästäkin syystä olisi suotavaa, että työväestön ijältään ja mielipiteiltään vakaantuneempi osa miehissä liittyisi yhdistykseen antamaan sen toimille vakaampaa ja tarkoituksenmukaisempaa suuntaa

Yhdistyksen ravintola.

V. 1888 hankitun raittiusravintolaoikeutensa luovutti yhdistys ensin vahtimestari rouva *Sofia Karviselle* ja sitten v. 1891 vahtimestari räätäli *Th. Lönnille* saamatta siitä erityistä korvausta, ja käyttivät mainitut henkilöt tätä oikeutta ainoastaan siinä määrässä, että yhdistyksen huvi-iltamissa pitivät saatavana kahvia, teetä ja virvoitusjuomia.

Vasta yhdistyksen päästyä omaan kotiinsa saatettiin ravintolakin vakinaisesti järjestää ja luovutti yhdistys tämän oikeuden vahtimestarillensa puuseppä *V. R. Suojaselle* 250 markan vuokraa vastaan lokakuusta v. 1893 kesäkuuhun v. 1894, josta ajasta se on ollut luovutettuna nykyiselle vahtimestarille neiti *Julia Eklundille* 225 markan vuokrasta vuodelta. — *Vahtimestarin* toimesta ovat mainitut henkilöt saaneet vapaan asunnon, lämmön ja valon, paitsi hra Lönniä, joka hänelle maksettavaa huoneen vuokraa ja ravintola-oikeutta vastaan huolehti vahtimestarin tehtävistä.

Irtaimisto.

Aikain kuluessa on yhdistykselle karttunut melkoinen määrä tarvittavaa irtaimistoa, soittoneuvoja, nuottivarastoa, huonekaluja, astioita, kulisseeja, jonkun verran opetusneuvoja y. m., niin että sen irtaimisto voidaan arvioida 3,500 markan arvoiseksi ja on se palovakuutettu Pohjola-yhtiössä 2,500 markasta.

Johtokunta ja muut toimimiehet.

Puheenjohtajina ovat olleet:

Opettaja *J. F. Selin* yhdistyksen perustamisesta syksyyn v. 1887.

Opettaja *G. V. Lehtonen* huhtikuuhun v. 1890.

Maisteri *F. Lähteenoja* joulukuuhun v. 1890, josta toimivuoden loppuun saakka hoiti puheenjohtajan tointa varapuheenjohtaja opettaja *M. Kauppinen*.

Kirjakauppias *A. Öhrnberg* huhtikuusta v. 1891 tammi-kuun loppuun v. 1892.

Opettaja *G. V. Lehtonen* marraskuuhun v. 1894, josta toimivuoden loppuun hoiti puheenjohtajan tehtävät varapuheenjohtaja käsitöiden opettaja *J. Lindell*.

Sanomalehden toimittaja *H. Sariola* helmikuuhun v. 1895, josta alkain kultaseppä *I. Saha* on ollut puheenjohtajana.

Varapuheenjohtajina ovat olleet:

Faktori *E. Wennonen* v. 1887—89.

Kirjakauppias *A. Öhrnberg* v. 1889—90.

Opettaja *M. Kauppinen* v. 1890—91.

» *G. V. Lehtonen* v. 1891—92.

» *J. Lindell* v. 1892—94.

Kultaseppä *I. Saha* v. 1894—95.

Työmies *D. Kiviniemi* vuodesta 1895.

Sihteereinä ovat toimineet:

Opettaja *G. V. Lehtonen* v. 1887.

Konttoristi *E. Halminen* v. 1887.

Faktori *E. Wennonen* v. 1888.

Opettaja *Juho Laine* v. 1888—90.

Konttoristi *O. Hellstén* v. 1890.

Opettaja *M. Kauppinen* v. 1890—91.

» *Juho Laine* v. 1891—94.

Sanomalehden toimittaja *W. Revell* v. 1894—95.

Kauppias *A. Aronen* v. 1895—96.

Toimittaja *W. Revell* vuodesta 1896.

Rahastonhoitajat:

Kultaseppä *I. J. Åkerstén* v. 1887—90.

Ruoanpitäjä *I. Karlsson* v. 1890.

Rakennusmestari *A. Miettinen* v. 1890.

Parturi *I. Heinonen* v. 1891.

Vesitehtailija *Fr. Kumlander* v. 1891—93.

Kauppias *V. A. Pihl* v. 1893.

Kultaseppä *I. Saha* v. 1893—95.

Kelloseppä *W. W. Lundén* vuodesta 1895.

Taloudenhoitajina

aikaisemmillä ajoilla toimivat hrat *I. Karlsson* ja *J. Lindell* sekä vuodesta 1894 ensin mainittu ja työmies *D. Kiviniemi*.

Työväenvaltuuskunnan

neuvoittelevana jäsenenä on vuodesta 1893 ollut hra *I. Saha*, joka myöskin on edustanut yhdistystä yleisessä työväenkokouksessa Helsingissä v. 1893 ja yhdessä työmies *D. Kiviniemen* kanssa Tampereella v. 1896.

Paitsi yllämainittuita ovat johtokuntaan kuuluneet eri aikoina:

Sokurileipuri *A. Ahlberg*, faktori *F. Alho*, maalari *E. Elg*, toimittaja *E. Forsgren*, konttoristi *P. Halminen*, kauppias *J. H. Hedenström*, kruununvouti *A. N. Herlin*, kaupunginpalvelija *F. K. Leppänen*, vahtimestari *K. Lindroos*, puuseppä *A. Lund*, konsuli *F. H. Malin*, työmies *G. Manninen*, apteekkari *J. F. Nevander*, suutari *F. F. Nordlund* kauppias *J. O. Nordvall*, koneenhoitaja *J. Rosenberg*, opettaja *A. E. Taipale*, piirustaja *E. Warttinen* ja soittotaiteilija *J. L. Wikholm*.

Yhdistyksen jäsenet.

Jäsenluku, ollen ensi vuosina lukuisin, on sittemmin vaihdellut 150—300 välillä. Saadaksensa yhdistykselle enemmän henkisiä voimia, että sen toiminta voisi käydä virkeämmäksi, lähetti johtokunta v. 1896 useille sellaisille säätyhenkilöille, joiden luultiin työväenparasta harrastavan, kirjeellisen näin kuuluvan kehoituksen yhdistyksen jäseneksi liittymään:

Arvoisa Kansalainen!

Porin Työväenyhdistys, perustettuna harrastamaan ja edistämään paikkakunnan työväen tosi parasta henkissä ja aineellisessa suhteessa, ja korottamaan työväenkin syviä riviä itsenäisesti osaa ottamaan siihen kansalliseen kehitykseen, mikä koko maassamme ja erittäinkin meidän paikkakunnallamme nykyään on niin huomattava, on verrattain pitkänä olo-aikanansa tullut huomaamaan, ettei sillä tämän tarkoituksensa toteuttamiseksi ole riittävästi henkisiä voimia, jonka vuoksi Työväenyhdistys on päättänyt tällä tavoin kääntyä sellaisten valistuneiden, ylempään kansanluokkaan kuudevain henkilöiden puoleen, joiden yhteishyvän harrastukseen luottaen yhdistys toivoo, etteivät he tässä suhteessa panisi kynttiläänsä vakan alle, vaan käyttäisivät etevää, kehittyneempiä kykyjäänsä edistääksensä työväenkin asiaa, jonka suurta tärkeyttä uskallamme huomauttaa. Ja rohkenee siis yhdistys kääntyä Teidänkin puolenne pyynnöllä, että hyvää esimerkkiä antaen rupeaisitte yhdistyksen jäseneksi, jota varten tähän myötä liitämme lipun, johon suvaitseisitte kirjoittaa nimenne ja hyväntahtoisesti lähettää se yhdistyksen puheenjohtajalle — — — — —

Syvimmästi kunnioittaen

Porin Työväenyhdistys.

Yllä olevaa kehoitusta noudattain ilmoittautui useampia kymmeniä henkilöitä valistuneemmista kansanluokista yhdistyksen jäseniksi.

Varsinaisen työväestön olisi kumminkin voinut otaksua paljoa lukuisamminkin liittyvän yhdistykseen, kuin mitä on tapahtunut, koska yhdistys juuri heitä varten erityisesti on olemassa. Erityisissä tilaisuuksissa, kerran yleisessä työväenkokouksessakin on keskustelujen kautta koetettu saada selville, miksi ei työväestö yleisemmin rupea yhdistyksen jäseniksi. Mitään varsinaisesti päteviä syitä ei ole tuotu esiin. Jäsenmaksoja tosin voitaneen paljoksua, mutta nythän voivat sääntöjen mukaan jäsenet vuosikokouksessa tämän asian määrätä mielensä mukaisesti.

Joskus on myöskin kuulunut ääniä sellaisia, että yhdistyksessä »herrat» pääättelevät asiat. Tämä on löyhää juttua. Yhdistyksessä päätetään aina asiat enemmistön mielen mu-

kaan. Ja jos jonkun mielestä hänen mielipidettänsä ei ole otettu kyllin huomioon, on siihen epäilemättä ollut syynä se, ettei tuota mielipidettä — jos se olisi ollut huomiota ansaitseva — ole pystytty ymmärrettävällä tavalla tuomaan esille. Mutta siinäpä on sitä suurempi syy liittyä yhdistykseen ajamaan asiaansa kokouksissa. Sillä harjoitus antaa tottumusta. Ja tottumusta lausumaan ajatuksensa julkisissa tilaisuuksissa järjestyksessä ja ymmärrettävästi, sitä puuttuu vielä yleensä työväestöltä, vaikka heidänkin joukossaan yksi ja toinen alkaa osoittaa siinä suhteessa huomattavaa edistystä.

Yleiset työväenkokoukset.

Saadakseen harrastamillensa asioille yleisempää merkitystä ja herättääksensä niitä kohtaan mahdollisimman laajalta osanottoa ensinnäkin työväestön kesken sekä myös mikäli mahdollista muissakin piireissä, on yhdistys, paitsi tavallisia kuukausikokouksiansa, alkanut panna toimeen niin usein kuin asianhaaran on katsottu vaativan, yleisiä työväenkokouksia, joihin yhdistykseen kuulumattomillakin on ollut vapaa pääsy sekä oikeus ottaa osaa niissä tapahtuviin keskusteluihin ja päätöksiin. Kun tällaisissa kokouksissa on usein ollut ohjelmana myöskin puheita, esitelmiä, laulua, soittoa ja lausuntoa, ovat ne samalla muodostuneet virkistäviksi juhlahetkiksi ja on osanotto tällaisiin kokouksiin ollut runsas, nousten 200—300 henkeen, jopa enempäänkin. Neljä sellaista kokousta on jo pidetty.

Keskustelukysymyksiä.

Tällaisessa lyhyessä katsauksessa on mahdotonta ottaa erityisesti kertoillaksensa kaikista niistä moninaisista asioista,

joita yhdistys 10-vuotisen vaikutuksensa aikana on ottanut harkitaksensa ja kykynsä mukaan vaikuttaaksensa niiden ratkaisuun. Se on käsitellyt melkein kaikkia niitä kysymyksiä, joilla työväen-asian alalla on näyttänyt olevan yleisempää merkitystä ja paljon sellaisia, jotka lähemmin koskevat oman paikkakunnan oloja. Osoitteeksi vaan siitä, mitä laattua ne asiat ovat, joita yhdistys harrastaa ja mihin suuntaan se niistä on päätöksiä tehnyt, tahdomme tässä esiintuoda muutamia huomattavimpia sellaisia viime ajoilta.

Kysymys työväestön vakuutuksesta. Tästä on yhdistys aikoinaan enemmistön päätöksen mukaan antanut lausunnon hallitukselle, puolustaen vapaaehtoista vakuutusta, koska kasvava sivistys y. m. edistyspyrinnöt herättävät työväessäkin halua vapaaehtoisesti itsenäisemmin huolehtimaan aineellisesta hyvinvoinnistaan.

Yli-intendentti L. Gripenbergin ehdottamasta **Elinkeinolain 3 §:n muuttamisesta** on yhdistys antanut Työväenvaltuuskunnalle epäävän lausunnon, ollen sitä mieltä, ettei ehdotettu muutos työväen tilaa parantaisi.

Kysymys kesäloman hankkimisesta työväestölle. Yhdistyksen mielestä on asia varsin tärkeä. Toteuttaminen käytännössä, varsinkin vähäväkisempäin työnantajain puolelta, epäiltävä. Yhdistys vähävaraisena ei voi käytännöllisesti toimia asian hyväksi. Kaupunginvaltuustolta aiotaan pyytää anniskeluyhtiön varoista rahasummaa yleisen kesäsiirtolan perustamiseksi väsynttä työväkeä varten. Käsi-työläis- ja tehtailija-yhdistystäkin on pyydetty pohtimaan asiaa ja työnantajain mielipidettä siitä tiedustelemaan.

Kysymys äänimäärän rajoittamisesta porvarissäädyn valtiopäivämiesvaaleissa. Yleisessä työväenkokouksessa, jossa läsnä oli toista sataa työmiestä, esitti yhdistys tämän asian keskusteltavaksi, sittenkuin sitä jo yhdistyksen kokouksissa oli pohjusteltu. Kaikki puhujat tahtoivat ehdottomasti äänimäärää alennettavaksi ja olivat periaatteessa sitä mieltä, että oli pyrittävä siihen päämäärään, että oli oleva »mies ja ääni», vaikka useiden mielestä olisi nykyään käytännöllisempää ja viisaampaa tyytyä äänimäärän alentamiseen kymme-

neksi. Tapahtuneessa äänestyksessä oli yhden äänen puolustajia 47 ja kymmenen äänen puolustajia 33. Tästä tehtyjä päätöksiä ei kuitenkaan ollut pidettävä muuna kuin mielenilmauksena. — Myöhemmin asetti yhdistys valiokunnan yhdessä muutamain muiden yhdistysten kanssa anomaan maistraatinkokouksen pitämistä kunnan äänivaltaisten jäsenten kesken, jossa kokouksessa keskustellaan ja päätetään korkeimman äänimäärän alentamisesta valtiollisissa vaaleissa kymmeneksi.

Tämän kokouksen samoin kuin äänimääränrajoituksen vaiheet täällä ovat tunnetut koko maassamme.

Kysymys „Työmiehelle“, työväen äänenkannattajalle annettavasta raha-avusta. Yhdistyksen rahavarat kun ovat niukat, ei siltä ole liennyt raha-apua mainittuun tarkoitukseen. Mutta lehden levittämistä on koetettu edistää pitämällä esillä tilaus- ja kannatus-apulistoja, joihin jäseniä on kehoitettu niin lukuisasti ja runsaasti kuin mahdollista merkitsemään kannatusapua ja tilauksiansa.

Johtokunnan jäsen *D. Kiviniemi* on ollut lehden asiamiehenä.

Kysymys työväestön epävarman taloudellisen tilan parantamisesta oli ensin harkittavana yhdistyksen kokouksessa, jossa pätevimpinä syinä mainittiin m. m. tilattoman työväestön suurilukisuus, joka on yhä kasvamassa. Torppariasia on vielä epävarmalla kannalla, samoin maanpalstoittamisasia. Kaupunkeihin muuttaa sentähden suunnattomasti työväkeä, josta syystä työpalkat ovat alenemassa. Väkijuomain käyttäminen lisää kurjuutta. Paljon käytetään ulkomaan tuotteita, josta syystä myös työpalkat alenevat. Työntekijäin olisi kehitettävä taitoaan, että kotomainen työ voisi menestyksellä kilpailla ulkomaalaisen työn rinnalla.

Sama asia oli myös esillä yhdistyksen koolle kutsussa yleisessä työväenkokouksessa, jossa samoja näkökohtia tuotiin esiin ja päätettiin lähettää kysymys Työväen Valtuuskunnalle otettavaksi Tampereella pidettävässä yleisessä Työväenkokouksessa keskusteltavaksi.

Kysymys työpäivän lyhentämisestä 10-tuntiseksi. Työajan lyhentämistä pidettiin välttämättömänä ehtona työväenluokan edistymiselle sekä ruumiillisessa että henkisessä suhteessa. Yhdistyksen yleinen mielipide on ollut, että kysymys on ratkaistava sovinnollisesti työnantajain ja -tekijäin välillä, ilman lainsäädäntöä.

Kysymys miedompain väkijuomain kaupan järjestämisestä. Kysymys oli esillä yhdistyksen toimesta pidetyssä yleisessä kokouksessa, jossa oli läsnä noin 200 henkeä. Kokous päätti, pitäen miedompain juomain nauttimista yhtä vaarallisena kuin väkevämpäinkin, kääntyä kaupunginvaltuuston puoleen pyynnöllä, ettei kenellekään enää uusia miedompain väkijuomain kauppaoikeuksia kaupungissa myönnettäisi, ja erinomattainkin ettei kaupungin syrjäseuduille eikä Reposaarelle, missä pääasiallisena väestönä on työväki ja missä poliisivalvontakin on vähemmän tarkka, niitä asetettaisi.

Kaupunginvaltuuskunta myönsi ainoastaan kahdet uudet oikeudet, joten tämä toivomus ainakin osaksi toteutui.

Tilastollisen tutkimuksen toimeenpanemisesta äänestys-oikeutta koskevista seikoista porvarissäädyn vaaleissa on yhdistys päättänyt yhtyä Keisarilliselta Majesteetilta anomusta tekemään sillä toivolla, että siitä tulee hyötyä olemaan.

Työväen asuntokysymys oli esillä yleisessä työväenkokouksessa viime helmikuun 21 päivänä. Yhdistyksen puheenjohtaja herra *J. Saha* pohjusti kysymyksen, luoden silmäyksen työväen asuntokysymykseen ulkomailla m. m. Saksassa, jossa kysymys jo aikaisemmin on herätetty. Kysymys tärkeä, koska tarkoittaa terveellisten asuntojen aikaansaamista työväelle, sillä henkinenkin vaurastuminen riippuu kodon puhtaudesta ja järjestyksestä. Asia alkaa meidänkin maassamme astua päiväjärjestykseen. Kasarmijärjestystä ei puolustettava, koska niissä puhtautta ja järjestystä on mahdotonta aikaansaada. Olisi rakennettava vaan pienempiä 2 tai 3 huonetta sisältäviä rakennuksia.

Porissakin käy nykyään asia entistä tärkeämmäksi, kun Isollasannalla ja Aittaluodolla asuva sangen lukuisa työväestö on ensi vuoden alusta pakotettu siirtämään pois rakennuksensa, koska mainitut kaupunginosat valtuusmiesten päätöksen johdosta tulevat uudestaan järjestettäväiksi.

Vilkkaan ja asiallisen keskustelun jälkeen päätti kokous, yhtyen alustajan ehdotuksiin, että ryhdytään toimiin sellaisen osakeyhtiöiden perustamiseksi, jotka paikkakunnalla ottavat lunastaakseen tontteja ja niille rakentaakseen terveellisiä työväenasuntoja. Asetettiin seitsemänmiehinen valiokunta, joka sai toimekseen kokouksen keskustelujen perustuksella sekä huomioonottamalla kaupungin valtuuston vastaisuudessa tekemiä päätöksiä Aittaluotomaiden tonttien myynnin y. m. suhteen valmistaa mainitun suunnitelman sekä piirustusehdotuksen ja kustannusarvion uusille työväenasunnoille ynnä sääntöehdotuksen perustettavaksi aiotuille osakeyhtiöille. Nämä valiokunnan ehdotukset esitetään sitten tulevassa yleisessä työväen kokouksessa.

Lisäksi toivottiin valtiovaroista saatavan kuoletuslainoja yrityksen toteuttamiseksi, ja olisi kaupungin itsensä korotettava mainitut Isonsannan ja Aittaluodon tonttimaat, koska arveltiin korotuksen siten tulevan halvemmaksi.

Kysymys panttilainalaitoksesta oli keskustelunalaisena jo viime syksynä pidetyssä työväenkokouksessa, jossa vähemmistö puolusti julkisen panttilainalaitoksen perustamista paikkakunnalle arvellen sen vähentävän salaista panttilainainausta, jota täällä runsaasti harjoitetaan, sekä jotkut pitäen sitä välttämättömänä työmiehelle, koska hän ei voi tarvittaessaan muutoin rahaa saada. Enemmistö kuitenkin vastusti sitä ei ainoastaan hyödyttömänä, vaan sangen vahingollisenakin toimenä, väittäen panttilainauksen järjestettynäkin edistävän juoppoutta, herättävän tarpeetonta rahanlainaamisen halua, kiihoittavan varkauteen y. m. ja ettei säännöllisesti elävä työmies yleensä laitosta tarvitse.

Viimein valittiin valiokunta ottamaan selvää niistä kokeuksista, joihin asiassa muualla oli tultu, sekä niiden perustuksella antamaan lausunnon vastapidettävälle yleiselle

työväenkokoukselle.* Valiokunnan lausunto esitettiin yleisessä työväenkokouksessa viime helmikuun 21 päivänä ja päättyi se seuraaviin ehdotuksiin:

1) että työväenkokouksen puolesta lausuttaisiin kaupunginvaltuusmiehille se toivomus, että aiottua panttilainauslaitosta hyödyttömänä, jopa vahingollisena työväestön sekä aineelliseen että siveelliseen etuun nähden ei paikkakunnalle perustettaisi;

2) että ryhdyttäisiin toimiin sellaisen rahaston aikaansaamiseksi esim. säästöpankin yhteyteen, josta etupäässä työväki olisi tilaisuudessa saamaan pienempiä lyhytaikaisia lainoja, vähintään 10, enintään 100 markan suuruisia, pätevillä takauksilla kohtuullista korkoa vastaan;

3) että työväenkokous lausuisi sen toivomuksen, että viranomaiset tarkoin silmälläpitäisivät yksityisten panttilainaaajain tointa sekä milloin havaitsivat, että koronkiskomista elinkeinona harjoitettiin, saattaisivat tällaiset panttilainaaajat lailliseen edesvastaukseen;

4) että jos, vastoin työväentoivomusta, panttilainauslaitos paikkakunnalle perustettavaksi päätetään, työväen puolesta ehdotettaisiin laitoksen sääntöihin pantavaksi määräys, jonka mukaan pienempiä lainoja kuin 10 m:kan suuruisia ei myönnetä ja että laina annetaan vasta päivä sen jälkeen kuin sitä laitoksesta on tiedustettu; sekä

5) että, jos kokous yhtyy valiokunnan mielipiteeseen, mitä panttilainauslaitoksen tarpeellisuuteen tulee, työväenkokouksen puolesta valittaisiin komitea, joka saisi toimekseen kirjallisesti esittää sitä asiaa koskevat toivomukset kaupunginvaltuusmiehille.

Tämä valiokunnan lausunto hyväksyttiin yksimielisesti ja valittiin edellä ehdotettuun komiteaan kultaseppä *Isak Saha*, räätäli *V. Lönngrén*, työmies *G. Manninen*, kauppalvelija *A. Aronen* ja sanomalehdentoimittaja *W. Revell*.

Edellämainittu valiokunta jätti kaupunginvaltuustolle näin kuuluvan kirjoituksen:

Kunn. Porin kaupungin valtuuskunnalle.

Kysymys: »Onko panttilainausliikkeen sijoittaminen paikkakunnalle katsottava olevan hyödyksi vaiko vahingoksi työväestölle» on ollut kahdesti keskusteltavana täkäläisen Työväenyhdistyksen johtokunnan kutsumuksesta täällä pidetyssä yleisessä työväen keskustelukokouksessa. Marraskuun 1 päivänä 1896, jolloin kysymys ensi kerran oli keskustelun alaisena, valitsi yleinen työväenkokous erityisen valiokunnan ottamaan selvää niistä kokemuksista, joihin panttilainauslaitoksen vaikutukseen nähden oli tultu niillä paikkakunnilla, missä tällainen laitos oli olemassa, kuulustelemaan työväestön mieltä asiassa myöskin omalla paikkakunnalla sekä muutenkin tutkimaan asiaa ja antamaan sen johdosta lausunnon seuraavaan yleiseen työväenkokoukseen, jossa asia uudelleen oli otettava keskustelun alaiseksi. Edellämainitun valiokunnan lausunto esitettiin sitten yleisessä samanlaatuisessa kokouksessa, joka pidettiin täällä Työväenyhdistyksen huoneustossa viimekuluneen Helmikuun 21 päivänä, ja jossa saapuvilla oli noin 300 työväenluokkaan kuuluvaa henkilöä. Kokous, yksimielisesti yhtyen valiokunnan lausuntoon, antoi allekirjoittaneiden toimeksi esittää lausunnossa esiintuodut syyt ja toivomukset kaupunginvaltuusmichille. Kokouksen päätöksen nojalla saamune me allekirjoittaneet sentähden Herroille Kaupunginvaltuusmichille esittää seuraavaa:

Täällä Porissa on kysymys herätetty laillisesti järjestetyn panttilainauslaitoksen perustamisesta. Se on kaupunginvaltuuskunnassa jo useampia kertoja virille pantu. Kysymystä valmistamaan on asetettu valiokunta, jonka työn tuloksena on se sääntöehdotus, joka on jätetty valtuuskunnan harkittavaksi. Mainitusta sääntöehdotuksesta näkyy, että valiokunta kysymyksen suhteen on asettunut hyväntekeväisyyden kannalle. Se on nim. ajatellut yritystä osakeyhtiöksi, jonka tarkoituksena olisi auttaa köyhempää kansanluokkaa antamalla pienempiä rahalainoja panttiin jätettyjä irtaimia esineitä ja huokeata korkoa vastaan. Aiotun liikkeen hyväntekeväistä tarkoitusta todistaa myös se määräys, joka on tehty laitoksen voiton käyttämisestä, ja jonka mukaan se tulisi käytettäväksi yleishyödyllisiin tarkoituksiin, sekä samoin se määräys, mikä koskee laitoksen tuottamien korkojen käyttämisestä, jonka mukaan osakkaat saisivat ainoastaan 6% pääomalleen.

Mutta jos voidaankin olla yksimielisiä siitä, että hanke on lausuttu yleistä hyvää tarkoittaville perustuksille, niin sillä ei vielä ole todistettu, että tällainen laitos on hyödyllinen tai edes tarpeenvaatimaan paikkakunnalla. On asian luonteen mukaista, että panttilainauslaitos, olkoonpa että se on perustettu hyväntekeväisillekin tarkoituksille, silttekin on kaksiteräinen miekka, joka samassa voi sekä auttaa että kaataa. Onhan kaunis ajatus se, että puutteenalaiselle tarjotaan laitos, minkä kautta hän helposti voi auttaa itseään satunnaisesta ahdingkotilasta. On kaunis ajatus sekin, että tällaisen laillistetun laitoksen

kautta tarkoitetaan pelastaa häntä joutumasta uhriksi salaiselle panttilainajaalle, jommoisia kyllin on tarjolla sopivaa tilaisuutta väijymässä. Mutta toiselta puolen herää kysymys, onkohan mitään haittoja ollut siitä, ettei laillisesti järjestettyä panttilainauslaitosta ole ennen ollut olemassa. Sillä myönnettävä on, että samalla kun tämä helppo keino tilapäisen rahalainan saamisen on hyvä apu todelliselle tarvitsevalle, se samalla houkuttelee monta siihen hätäkeinoon, ennenkuin vielä varsin välttämätöntä olisi. Tämä seikka on sitä huomattavampi, koska juuri yhteiskunnan köyhimmat kansanluokat ne ovat, joita tämä vaara eniten uhkaa ja kohtaa.

Panttilainausliikkeestä on meillä yleensä vielä siksi vähän kokemusta, että sen perusteella on vaikea sanoa mitään pätevää mainitun liikkeen vaikutuksesta, liikettä kun on ainoastaan lyhyemmän ajan harjoitettu muutamissa suurimmissa kaupungeissamme ja vertailevat tilastolliset tiedotkaan niiden toiminnasta eivät ole helposti saatavissa. Mutta sekin lyhyt kokemus, mikä tällä alalla on saavutettu, on kuitenkin ennättänyt jotakin osottaa, ja se on osottanut, että panttausliike on kaikeksi muuksi kuin siunaukseksi työväestöllemme. Panttauskonttorit ovat muuttuneet laitoksiksi, joihin hetkellisten mielitekojen tyydyttämiseksi kannetaan välttämättöminmäärin tarveaineet, jotka sitte useimmiten jätetään lunastamatta ja joiden menettäminen ala-arvoisesta hinnasta koituu omistajilleen melkoiseksi taloudelliseksi tappioksi, puhumattakaan että tällainen laitos kasvattaa ympärilleen panttauksen varassa elävän yhteiskuntaluokan sekä on juopoille ja epäkunnollisille kansalaisille erinomainen laitos hävittääkseen perheensä itsensä toimeentulon viimeisetkin perusteet. Monet yhteiskunnan jäsenet, jotka tätä nykyä elävät tulevaisuuteen luottamuksen ja uutteran uurstuksen perusteella, muuttuisivat elämään sen vähän kustannuksella, mikä ennen on saatu kokoon ja lainaaja muuttuisi todelliseksi »irtolaiseksi», jolla ei ole muuta kuin tyhjät kädet ja jolta samalla on kadonnut elämänhalu ja eteenpäin pyrkimisen pohja. Panttilainausliike näinmuodoin tuottaisi sekä aineellista että siveellistä tappiota, joka epäilemättä on arvattava vaa'assa paljoa painavammaksi sen hyvän tarkoituksen rinnalla, jonka pohjalle panttilainauslaitos täällä on perustettavaksi aiottu.

On kyllä totta, että säännöllisestikin elävä työväestö toisinaan voipi joutua sellaiseen asemaan, että sen on lainaamisen turvauduttava, mutta olisi tämän johdosta toisiin, tarkoituksenmukaisempiin keinoihin pulan poistamiseksi ryhdyttävä. Rahastot, joista takauksia vastaan etupäässä työväestö olisi tilaisuudessa saamaan pienempiä lyhytaikaisia lainoja, vähintään 10, enintään 100 markan suuruisia, kohtuullista korkoa vastaan, saattaisivat esim. säästöpankin yhteyteen perustettuina, olla tärkeä-arvoisia laitoksia puutteenaisten tilapäisen ahdinkotilan poistamiseksi.

Edellämainituista syistä rohkenee yleinen työväenkokous allekirjoittaneiden kautta pyytää, että Herrat Kaupunginvaltuusmiehet, ratkaistessaan kysymystä panttilainauslaitoksen perustamisesta Poriin, ottaisivat huomionsa allamainitut työväestön toivomukset:

1) että panttilainauslaitosta, ei ainoastaan hyödyttömänä, vaan jopa työväestön sekä aineelliseen että siveelliseen etuun nähden vahingollisenakin, ei päätettäisi paikkakunnalle perustettavaksi.

2) että jos, vastoin työväestön toivomusta, panttilainauslaitos paikkakunnalle perustettavaksi päätetään, laitoksen sääntöihin pantaisiin m. m. määräys, jonka mukaan pienempiä lainoja kuin 10 markan suuruisia ei myönnetä ja että laina annetaan vasta päivää myöhemmin kuin sitä laitoksesta on tiedusteltu, koskapa nämä määräykset ainakin jossakin määrin saattaisivat ehkäistä kevytmielistä lainaamisen halua.

Porissa 11 p:nä Maaliskuuta 1897.

Toimeksi saaneet:

Isak Saha.

Alfred Aronen.

Viktor Lönngren.

G. Manninen.

Willh. Revell.

Valtuuskunnan kokouksessa t. k. 11 päivänä oli asia esillä, mutta mainittua kirjettä ei valtuusmiehille kokonaisuudessa esitetty eivätkä siinä lausutut toiveet myöskään saavuttaneet heidän hyväksymistään. Äänestyksen perästä tuli valtuuskunta 12 äänellä 7:ää vastaan siihen päätökseen, että kysymys julkisen panttilainauslaitoksen perustamisesta tänne olkoon edelleenkin vireillä, vaikka mainitut 7 ääntä tahtoivat sen hautaamista. Edellä kerrottua valiokunnan kirjettä ei päätetty ottaa tässä kysymyksessä syntyneiden asiakirjain joukkoon, jotka päätettiin painattaa.

Viime kesänä **Tampereella pidettävään yleiseen työväen-edustajain kokoukseen** evästeli Porin Työväenyhdistys, paitsi muuta, seuraavat keskustelukysymykset. Että voitaisiin nähdä, mille kannalle yhdistys näiden kysymysten suhteen on asettunut, julkaistaan tässä myöskin ne lausunnot, joilla yhdistys mainitut kysymykset kokousta varten varusti:

1) että kysymyksessä: »mitä työväenluokka tätä nykyä katsoo parhaaksi vaatia porvarissäädyn vaaleissa käytettävän ääniasteikon suhteen?» edustajat yhdistyksen enemmistön mielipiteenä lausuisivat, että tätä nykyä viisainta olisi järjen, johdonmukaisuuden ja yhteishyvän kannalta asiaa punniten, tyytyä pyrkimään siihen, että ääniasteikko valtiollisissa vaaleissa saataisiin alennetuksi, mutta ei kokonaan poistetuksi ääntä mieheen vaatimalla, sekä että alennuksessa olisi pyrittävä nykyään yleisesti hyväksyttyyn 10:neen ääneen.

2) että kysymyksessä: »mille kannalle työväestön tulee asettua nykyisen ääni-oikeusliikkeen suhteen talonpoikaissäädyssä» edustajat, siihen nähden että tämä kysymys kaupungin työväestölle ja yhdistyksen edustajillekin on outo, tarkoin ottaisivat huomionsa asiaintuntijain mielipiteet kokouksessa ja niiden nojalla parhaan käsityksensä mukaan, maan yhteistä hyvää silmällä pitäen, asiaa ajaisivat.

3) että kysymyksessä: »eikö olisi paikallaan Suomen työväen ohjelman 3:nteen kohtaan tehdä lisäys: »Siksi kuin työpäivä saadaan lainsäädännön kautta rajoitetuksi, on työväen pontevasti yhteenliittymisen kautta koettaminen saada työpäivä lyhennetyksi?» edustajat puolustaisivat sitä ajatusta, että ainoastaan maltillisilla keinoilla, jyrkkiä vaatimuksia välttäen, on pyrittävä siihen suuntaan, että työpäivä lyhennetyksi saataisiin.

4) että kysymyksessä: »eikö olisi saatava Työväenvaltuuskunnan palvelukseen henkilö, joka matkustelisi ympäri maata esitelmiä pitämässä työväen asiasta, perustamassa uusia työväenyhdistyksiä ja entisiä virkistämässä, ja mistä saadaan tähän tarvittavat varat?» edustajain olisi toistaiseksi asetettava epäavalle kannalle, kunnes kokouksessa on toteennäytetty tällaisen esitelmänpitäjän tarpeellisuus; ja siinä tapauksessa että sellaisen aikaansaaminen yleisesti katsotaan suotavaksi ja käytännössä mahdolliseksi toteuttaa, edustajat yhdistyksen puolesta voisivat luvata korkeintaan 20 markan kannatuksen, vuodeksi erälleen, esitelmänpitäjän palkkaamiseksi.

5) että kysymyksessä: »työväen puolueen perustamisesta omalla ohjelmalla» edustajat tarmokkaasti vastustakoot työväenpuolueen muodostumista sekä maallemme että sen kansalle ja siis myöskin työväestölle turmiollisena kokeiluna.

6) että kysymyksessä: »urakkajärjestelmän poistamisesta valtion ja kunnan töissä» edustajat asettuisivat kokouksessa ensin kuulustelevalle ja miettivälle kannalle; ja jos vakaantuneita mielipiteitä ilmaantuu, että he yleistä ja siis myös työväen etua silmällä pitäen asian hyväksi vaikuttaisivat.

7) että »juovutusjuomain kauppaa ja anniskelua» koskevassa kysymyksessä edustajat asettuisivat ehdottoman raittiuden kannalle, johon suuntaan he mielipiteittensä mukaan asian puolesta puhukoot ja vaikuttakoot.

8) että kysymyksessä »vakuutuksesta tahli rahaston perustamisesta työttömyyden varalle» edustajat asettuisivat myöntyvälle kannalle ja puolustaisivat, mikäli mahdollista on, näiden hyödyllisten varakeinojen toimeenpanemista, kuitenkin erottaen työlakkojen kannattamisen kysymyksessä olevan rahaston varoilla.

9) että »määräaikaisen työpäivän määräämistä lain kautta» edustajat vastustakoot, koska kysymys on sitä laatuista, että se toistaiseksi on mahdoton toteuttaa.

10) että kysymystä »Työväenyhdistyksille virallisen muodon hankkimisesta» vastustettakoon liian aikaisena ja valtiollisesti arkaluontoisena.

11) että Työväenvaltuuskunnan kokoonpanoa ja toimintaa ei ole puolustettava muutettavaksi virallisen laitoksen tapaiseksi, jos sellaista muuttamista kokouksessa ehdotettaisiin.

12) että työväestön toivomuksena ensi valtiopäivillä edustajat ehdottakoot, että anomus ääniasteikon alentamisesta 10:een porvarissäädyn valtiopäivämiesvaaleissa jotakin tietä ja jossakin muodossa saatettaisiin säädyille.

13) että kysymyksessä: »Onko työväenliikkeen johto mennyt oikealta suunnaltaan pois, koska tyytymättömyyttä

on ilmaantunut ja etupäässä sitä tapaa vastaan, jolla »Työmies» nimistä sanomalehteä on toimitettu», edustajat myöntäkööt, että työväenliike siinä suhteessa on mennyt harhaan, että muutamat johtavat miehet, ja myös »Työmies»-lehti, ovat väärin käsittäneet kansanvaltaisuusaatteen merkityksen, tahtoen ymmärtää sillä samaa kuin rahvaanvaltaisuutta, jonka tähden huomattavaa erimielisyyttä, jopa katkeruuttakin on syntynyt muutamien työväenliikkeen intoilevien johtomiesten sekä niiden välillä, jotka kansansivistyksen perustuksella ja maltillisemmilla keinoilla koko kansan, ja siis myös työväen, yhteistä parasta harrastaa tahtovat.

3:nnessa ja 5:nnessä kohdassa esitettyjä toivomuksia vastaan ilmoitti yksi työmies tahtovansa panna kirjallisen vastalauseen, joka oikeus hänelle myönnettiin. Niinikään tahtoi 3 työmiestä panna kirjallisen vastalauseen 8:nnessä kohdassa lausuttua toivomusta vastaan, joka oikeus samoin heille myönnettiin.

Sellaiset, kuin tässä edellä on esitetty, ne ovat pääpiirteissään olleet Porin Työväenyhdistyksen 10-vuotiset vaiheet. Ehk'eipä olekkaan yhdistys suuria aikaansaanut, niin rehellisesti se on kuitenkin päämääräänsä kohden pyrkinyt. Ja ilolla voi huomata ja tunnustaa, että yhdistyksen työtä on alettu ymmärtää ja että sen suhteen monta väärinkäsitystä on jo poistunut. Ainakaan ei enää hevin voitane väittää, ettei yhdistyksellä olisi mitään tarkoitusta. Kulunut ajanjakso, tarkoittaen kokonaisen kansanluokan kehittämistä, on monessa suhteessa ollut kylvön istuttamista, josta heti ei voidakkaan hedelmiä nähdä, vaan vastatulevimpina aikoina voi toivoa niistä satoa karttuvan.

Tietysti on jokusia kommelluksiakin ja yhteensattumisia näin pitkän ajan kuluessa tapahtunut yhdistyksen sisällisessä elämässä. Mutta yleensä saattaa sanoa siinä hyvän yksimielisyyden vallinneen.

Kun yhdistys lain vakaalla pohjalla rehellistä työtä tehden tarmokkaasti toimii vielä toiset 10 vuotta, noudattaen

mielilauseettansa: »Kärsi olevaa, toivo parempaa!», niin toivottavasti silloin on työväen hyväksi jo enemmän aikaan saatu ja työväestö päässyt paljoa pitemmälle valistuksessa ja hyvinvoinnissa ja ehkäpä silloin voitaneen myöntää, että tälläkin kuluneella 10-vuotisjaksolla joku pieni peruskivi tätä edistystä varten on tullut lasketuksi.

